Ada Ketelimäki,
Hallitussihteeri ja Markus Lounela,
Hallitusneuvos
Maa- ja metsätalousministeriö
13.3.2026

Hallituksen esitys laeiksi Luonnonvarakeskuksesta annetun lain ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta, HE 203/2025 vp

Hallituksen esityksen tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia. Esityksen mukaan Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia muutettaisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen tarpeisiin ja nykyistä toimintaa. Myös ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia päivitettäisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen nykyistä toimintaa riistataloutta ja metsästystä koskevan tilastoinnin osalta.

Lisäksi esityksellä ehdotetaan annettavaksi neuvoston asetusta (EY) 1217/2009 maatalouden kestävyyden tietoverkon perustamisesta (*jäljempänä FSDN-asetus*) täydentävää sääntelyä. Maatalouden kirjanpidon tietoverkko (*jäljempänä FADN*), on ainutlaatuinen, yli 80 000 maatilalta vuosittain saatavien mikrotaloudellisten ja kirjanpitotietojen lähde. Euroopan komissio antoi 22.6.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi neuvoston asetuksen (EY) N:o 1217/2009 muuttamisesta maatalouden kirjanpidon tietoverkon muuntamisesta maatilojen kestävyyden tietoverkoksi (COM(2022) 296 final).

Maatilojen kestävyyden tietoverkon eli FSDN:n myötä aineistokeräys laajenee merkittävästi, myös ympäristöön ja sosiaalisiin aiheisiin liittyviin tietoihin. FSDN-aineisto laadittaisiin siihen vapaaehtoisesti osallistuvien tilojen tietojen pohjalta Luonnonvarakeskuksessa. Uusi FSDN-aineisto on sitä edeltänyttä FADN-aineistoa laajempi, joten ehdotetulla muutoksella on vaikutusta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Lakimuutoksilla pyritään varmistamaan viranomaistehtävistä suoriutuminen ja laadukkaan aineiston kerääminen, siten että se rasittaisi maatiloja mahdollisimman vähän.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2026.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotus

Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia (561/2014) muutettaisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen tarpeisiin ja nykyistä toimintaa. Lisäksi lakiin lisättäisiin FSDN-asetusta täydentävää sääntelyä.

Luonnonvarakeskuksen tehtävät / FSDN-asetusta täydentävä sääntely

Luonnonvarakeskuksen tehtävistä säädetään Luonnonvarakeskuksesta annetun lain 2 §:ssä. Tehtäviä koskevaa sääntelyä on tarpeen muuttaa lisäämällä pykälään säännökset Luonnonvarakeskuksen tehtävästä FSDN-asetuksen 7 artiklassa tarkoitettuna yhdyselimenä sekä säännökset tehtävää koskevista Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeuksista.

Esityksen mukaan lain 2 §:n 2 momenttiin lisättäisiin, että Luonnonvarakeskus toimii FSDN-asetuksen 7 artiklassa tarkoitettuna yhdyselimenä. Lisäksi esityksen mukaan lain 2 §:ään lisättäisiin uudet 3 ja 4 momentit, joissa säädettäisiin Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeuksista suhteessa viranomaisiin ja yksityisiin yhteisöihin.

Uuden 3 momentin mukaan kansallisena yhdyselimenä toimiessaan Luonnonvarakeskuksella on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada Ruokavirastolta, Tilastokeskukselta, Luonnonvarakeskukselta, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, maa- ja metsätalousministeriöltä sekä Maanmittauslaitokselta niiden hallussa olevat FSDN-asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot ja luovuttaa ne edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan komissiolle.

Luonnonvarakeskus tulee mainita tiedonsaantioikeuksia koskevassa listauksessa, koska tiedonsaantioikeus koskisi myös tilastoviranomaisen hallussa olevaa tilastotietoa. Lain 2 §:n 2 momentin mukaan Luonnonvarakeskus toimii tilastolaissa (280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena. Tilastolain (280/2004) 13 §:n mukaan riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tässä laissa tai muussa erityisesti valtion tilastotointa koskevassa laissa säädetyin perustein taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat. Luonnonvarakeskuksella olisi oikeus saada haltuunsa tilastotietoa sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat. Suostumus kerätään tiloilta kannattavuuskirjanpitoon liittymisen yhteydessä.

Ehdotettava 3 momentti perustuu FSDN-asetuksen 4 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhdyselimillä on oikeus päästä 2 kohdassa tarkoitettuihin tietolähteisiin ja käyttää niitä. Maksuttomuus perustuu FSDN-asetuksen 4

artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan yhdyselimillä on oikeus päästä seuraaviin tietolähteisiin ja käyttää niitä maksutta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen eli Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeudesta suhteessa yksityiseen yhteisöön. Uuden 4 momentin mukaan, jos 3 momentissa tarkoitettuja tietoja ei ole kansallisilla viranomaisilla, Luonnonvarakeskus voi pyytää FSDN-asetuksen 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun kirjanpitotilan tällaisia tietoja niitä hallussaan pitävältä muulta yksityiseltä yhteisöltä kuin kirjanpitotilalta. Luonnonvarakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada mainitussa momentissa tarkoitetut tiedot muulta yksityiseltä yhteisöltä kuin kirjanpitotilalta, jos kirjanpitotilan tiedot ovat kyseisen yhteisön hallussa. Luonnonvarakeskuksella on oikeus luovuttaa tiedot edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan komissiolle.

Ehdotetun 4 momentin tarkoituksena on pitää suoraan kirjanpitotiloihin kohdistuvaa vastausrasitusta mahdollisimman kevyenä. Yksityiseltä yhteisöltä kerättäviä tietoja voitaisiin kerätä esimerkiksi neuvonta-, kotieläinten jalostus-, terveys ja hoitopalveluita tarjoavilta yhteisöiltä. Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeus yksityiseltä yhteisöltä olisi aina toissijainen suhteessa viranomaisilta saataviin tietoihin. Esityksessä on listattu FSDN-aineiston kannalta välttämättömiä kirjanpitotilojen tietoja yksityiset yhteisöt. Esityksen listausta ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi ja se perustuu esityksen antohetken tietoihin niistä yksityisistä yhteisöistä, jotka keräävät FSDN-aineiston kannalta välttämättömiä tietoja, joita ei ole saatavilla kansallisilta viranomaisilta.

Maatilojen kestävyyden tietoverkon perustamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1217/2009 soveltamissäännöistä ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/220 kumoamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2024/2746, liitteissä VII (7 artiklassa tarkoitettu suoraan tilan toimintaan liittyvä muu ansiotoiminta) ja VIII (10 artiklassa tarkoitetut maatilailmoituksen muuttujien, muodon ja rakenteen sekä toimitustiheyden määrittely) määritellään tarkemmin mitä muuttujia Luonnonvarakeskuksen tulee toimittaa komissiolle. Kaikkia liitteissä lueteltuja muuttujia ei ole kaikkien tilojen osalta saatavilla viranomaisrekistereistä. Jokainen jäsenmaa on kuitenkin velvollinen toimittamaan samat muuttujat komissiolle riippumatta siitä, ovatko muuttujien tiedot viranomaisilla.

Kannattavuuskirjanpitoon liittyminen on tiloille täysin vapaaehtoista ja siitä on mahdollista myös erota ilman seuraamuksia. Liittymisen yhteydessä maatilayrittäjiltä kerätään suostumus heidän tietojensa käsittelyyn. Yksityisiä yhteisöjä koskevat tiedonsaantioikeudet koskisivat lopulta siis hyvin pientä määrää yksityisiä toimijoita ja vain sellaisia FSDN-asetuksen mukaisia tietoja, joita ei olisi saatavilla viranomaislähteistä.

FSDN-asetuksen perusteella kerättävien tietojen laajuus huomioon ottaen ei ole mahdollista selostaa tyhjentävästi, mitkä salassa pidettävät tiedot voisivat olla 4 momentissa tarkoitettuja tietoja. Yksityiseltä yhteisöltä kerättävät tiedot saattavat sisältää esimerkiksi liikesalaisuuksia ja olla tällä perusteella salassa pidettäviä.

FSDN-asetuksen mukaista tiedonsaantioikeutta rajoittaa se, että tietojen tulee olla välttämättömiä FSDN-asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toteuttamiseksi. Tietojen käyttöä rajoittaa lisäksi FSDN-asetuksen 16 artikla, jonka 1 kohdan mukaan asetuksen täytäntöönpanon aikana saatuja yksittäisiä tietoja käytetään vain kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseen. Yksityiseltä yhteisöltä kerättäviä tietoja rajoittaisi lisäksi se, että tietoja ei voitaisi pyytää, jos samat tiedot ovat saatavissa viranomaisilta.

FSDN-tiedot sisältävät henkilötietoja. Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 *(yleinen tietosuoja-asetus)* ja sitä täsmentävässä ja täydentävässä kansallisessa tietosuojalaissa (1050/2018). FSDN-tiedot eivät sisältäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään tietojen käsittelyn oikeusperusteesta. Mainitun artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen rekisterinpitäjälle kuuluvan lakisääteisen velvoitteen hoitamiseksi. Artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn oikeusperusteesta on säädettävä joko unionin tai kansallisessa lainsäädännössä. FSDN-aineiston perustuessa laintasoiseen velvoitteeseen, Luonnonvarakeskuksella on aina yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c kohdan mukainen käsittelyperuste. Esityksen 1. lakiehdotuksen tiedonsaantioikeuksia koskevassa 2 §:ssä annettaisiin kansallista erityissääntelyä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan nojalla.

Ehdotus on merkityksellinen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotettavia Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeuksia ja tietojen luovuttamista edelleen Euroopan komissiolle on käsitelty esityksessä perustuslain 10 §:n näkökulmasta. Esityksessä on käsitelty keskeistä perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytäntöä.

Koska tilojen osallistuminen Suomessa perustuu aitoon vapaaehtoisuuteen ja suoraan sovellettavaan Euroopan unionin oikeuteen, joka rajaa kerättävän tiedon käyttöä, ehdotettavaa sääntelyä Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeuksista viranomaisten

rekistereistä saataviin tietoihin ja muun yksityisen yhteisön kuin kirjanpitotilan hallussa oleviin tietoihin voidaan pitää yleisen edun mukaisena ja oikeasuhtaisena.

Luonnonvarakeskuksen on otettava toiminnassaan huomioon tehtävän laajeneminen. FSDN:n myötä kerättävän aineiston laajeneminen ei kuitenkaan sisällä sellaisia muutoksia tiedonhallinnan sisältöön, että sen vaikutuksia tulisi pitää olennaisena hallinnollisena uudistuksena.

3 § Luonnonvarakeskuksen organisaatio ja johtaminen

Luonnonvarakeskuksesta annetun lain 3 §:ssä säädetään organisaatiosta ja johtamisesta. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi ja 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

Lain 3 §:n 1 momentin mukaan Luonnonvarakeskuksen organisaatio muodostuu valtakunnallisista tulosvastuullisista yksiköistä sekä koko keskuksen toimialan kattavista toiminnoista. Keskuksessa on tilastotehtävien hoitamista varten muiden tehtävien hoitamisesta organisatorisesti erillinen ja riippumaton tulosvastuullinen yksikkö.

Luonnonvarakeskuksen organisaatiosta ei ole välttämätöntä säätää nykyisellä tarkkuudella. Joustavampi organisaation rakennetta koskeva sääntely mahdollistaisi organisaation kehittämisen tulevaisuudessa ilman lainsäädäntömuutoksia.

Pykälän 3 momentissa säädetään Luonnonvarakeskuksen johtokunnasta. Voimassa olevan sääntelyn mukaan valtioneuvosto asettaa johtokunnan tukemaan Luonnonvarakeskuksen toiminnan strategista johtamista. Tarkemmat säännökset johtokunnasta on annettu valtioneuvoston asetuksessa Luonnonvarakeskuksesta (715/2014). Käytännössä johtokunta ei ole osoittautunut parhaaksi mahdolliseksi ratkaisuksi Luonnonvarakeskuksen toiminnan strategisen johtamisen tukemiseksi. Nykytilanteessa johtokunnan ja pääjohtajan vastuissa ja rooleissa on tullut ilmi epäselvyyksiä. Johtokunnalle kuuluu nykyisin joitain yhtiön hallituksen tyyppisiä vastuita, mutta se ei ole kuitenkaan yhtiön hallituksen toimivaltaa omaava toimielin. Johtokunnalla ei esimerkiksi ole oikeutta nimittää tai erottaa pääjohtajaa. Myös maa- ja metsätalousministeriö tulosohjaa Luonnonvarakeskusta eikä johtokunta. Johtokunta on poikkeuksellinen valinta tukemaan viranomaisen johtoa.

Esityksen mukaan jatkossa Luonnonvarakeskuksen strategisen johtamisen tueksi ei asetettaisi uutta Luonnonvarakeskuksen johtokuntaa nykyisen johtokunnan toimikauden päättymisen jälkeen. Johtokunnan tilalle on tarkoitus perustaa Luonnonvarakeskuksen johtamista tukeva neuvottelukunta. Neuvottelukunta on laajasti muissa viranomaisissa käytössä oleva toimielinmalli. Johtokunnasta luopuminen ja neuvottelukunnan perustaminen toteuttaa Valtiovarainministeriön antamaa valtion virastoja koskevaa

suositusta Valtionhallinnon toimintojen järjestämisessä noudatettavat periaatteet (VN/11537/2021). Neuvottelukunnasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetusluonnos on hallituksen esityksen liitteenä.

Pykälän 3 momentissa säädetään myös neuvottelukuntien asettamisesta. Neuvottelukunnilla tarkoitetaan voimassa olevassa sääntelyssä esimerkiksi tutkimushankkeita varten perustettavista neuvottelukunnista tai muista lähtökohtaisesti väliaikaisesti ja hankekohtaisesti perustettavista neuvottelukunnista. Tällaisista esimerkiksi tutkimushankkeita varten perustettavista neuvottelukunnista ei ole välttämätöntä säätää laissa.

5 § Ratkaisuvalta

Luonnonvarakeskuksesta annetun lain 5 §:ssä säädetään muun muassa pääjohtajalle kuuluvan ratkaisuvallan siirtämisestä. Voimassa olevan sääntelyn mukaan pääjohtajalle kuuluvaa ratkaisuvaltaa voidaan työjärjestyksellä siirtää muulle virkamiehelle. Voimassa oleva sääntely ei käytännössä toimi, koska Luonnonvarakeskuksessa on myös työsuhteessa olevaa henkilöstöä.

Ehdotettavassa 5 §:ssä säädettäisiin, että pääjohtaja ratkaisee Luonnonvarakeskukselle kuuluvat asiat, jollei toisin säädetä. Pääjohtajalle kuuluvaa ratkaisuvaltaa voidaan työjärjestyksellä siirtää muulle Luonnonvarakeskukseen palvelussuhteessa olevalle henkilölle. Pääjohtajan ratkaisuvaltaa, joka liittyy Luonnonvarakeskuksen viranomaistehtäviin, voidaan kuitenkin siirtää vain muulle virkamiehelle. Pääjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka työjärjestyksen nojalla muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava. Luonnonvarakeskuksessa on sekä virkasuhteessa, että työsuhteessa olevaa henkilöstöä. Muutos mahdollistaisi pääjohtajalle kuuluvan ratkaisuvallan siirtämisen myös muulle kuin virkasuhteessa olevalle henkilölle työjärjestyksellä, jos ratkaisuvalta ei liity Luonnonvarakeskuksen viranomaistehtäviin. Muutos ei siten mahdollistaisi julkisten hallintotehtävien siirtämistä työsuhteiselle henkilölle. Esimerkiksi sopimusten allekirjoittamiseen liittyvä ratkaisuvalta kuuluu pääjohtajalle. Siten eräiden sopimusten allekirjoittamista koskevaa ratkaisuvaltaa voitaisiin siirtää työjärjestyksellä pääjohtajalta työsuhteiselle henkilölle, jos sopimuksen allekirjoittaminen ei liity Luonnonvarakeskuksen viranomaistehtäviin.

8 § Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lain 8 §:n 1 momenttia muutettaisiin poistamalla johtokunnan asettamista, tehtäviä ja ratkaisuvaltaa koskeva valtioneuvoston asetuksenantovaltuus. Ensimmäinen momentti pysyisi muilta osin ennallaan. Voimaantulo porrastettaisiin niin, että ehdotettu 8 §:n 1 momentti tulisi voimaan 1.1.2027, koska nykyisen Luonnonvarakeskuksen johtokunnan toimikausi päättyy 31.12.2026.

Hallituksen esityksen 2. lakiehdotus

Ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia päivitettäisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen nykyistä toimintaa riistataloutta ja metsästystä koskevan tilastoinnin osalta.

2 § Ruoka- ja luonnonvaratilastot

Lakia ruoka- ja luonnonvaratilastoista (562/2014) sovelletaan Luonnonvarakeskuksen toimintaan tilastolaissa (280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena. Voimassa olevasta lainsäädännöstä puuttuu riistaa ja metsästystä koskeva tilastointitehtävä. Luonnonvarakeskus kuitenkin julkaisee nykyisin tilastoja riistasta ja metsästyksestä. Näin ollen ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia päivitettäisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen nykyistä toimintaa riistataloutta ja metsästystä koskevan tilastoinnin osalta.

Lain 2 §:ssä säädetään Luonnonvarakeskuksen tuottamista ja julkaisemista ruoka- ja luonnonvaratilastoista. Mainittuun pykälään lisättäisiin uusi 5 kohta, jossa säädettäisiin, että Luonnonvarakeskus tuottaa ja julkaisee tilastot, jotka koskevat riistataloutta ja metsästystä. Pykälän 4 kohtaa muutettaisiin vain lisäämällä puolipiste pisteen tilalle, jotta pykälään voidaan lisätä uusi 5 kohta.